

SPAREBANKEN VEST
Postboks 7999
5020 BERGEN

VÅR REFERANSE
11/3043

DERES REFERANSE

DATO
28.04.2022

Tilsynsrapport-IRB-tilsyn

Finanstilsynet gjennomførte stedlig tilsyn i Sparebanken Vest 2. juni 2021. Tilsynet var en del av Finanstilsynets løpende oppfølging av bankens bruk av interne modeller for beregning av kapitalkrav for kredittrisiko (IRB). Til grunn for disse merknadene ligger Finanstilsynets foreløpige rapport datert 20. desember 2021 og styrets kommentarer i brev av 1. februar 2022. Finanstilsynet har følgende merknader etter det stedlige tilsynet.

IRB-modeller

IRB-metoden innebærer at risikovekten som benyttes i kapitalkravsberegningen avhenger av bankens egne estimater for misligholdssannsynlighet (PD) og tapsgrad (LGD) og lånets beregnede løpetid. Sparebanken Vest har hatt tillatelse til å benytte IRB-metoden siden 2007, og tillatelse til å benytte egenestimerte tapsgrader for utlån til foretak ("avansert IRB") siden 2017. Banken anvender IRB-metoden for boliglån, kredittkort og andre utlån til privatkunder og for hovedtyngden av foretaksporteføljen. Banken har som følge av ny misligholdsdefinisjon og revisjon av modeller på IRB-området søkt om godkjenning av nye modeller for misligholdssannsynlighet (PD), tapsgrad (LGD) og konverteringsfaktor (KF). Som del av søknadsbehandlingen undersøker Finanstilsynet hvorvidt modellene er i tråd med EBAs retningslinjer for PD- og LGD-estimering og oppfyller kravene til forsvarlighet, jf. Finanstilsynets vurderinger av dette i rundskriv 3/2021.

Utvikling i risikovekter og underliggende risikoparametere

For den friske foretaksporteføljen har PD vært relativt stabil og LGD har ligget rundt nivået som ble lagt til grunn for IRB-tillatelse i 2017. I foreløpig rapport påpekte Finanstilsynet at gjennomsnittlige risikovekter i bankens foretaksportefølje, har avtatt over tid. Løpetidsparameteren, M, har i perioden fra fjerde kvartal 2018 til fjerde kvartal 2021 blitt vesentlig redusert og bidratt til reduksjonen i bankens risikovekter. Finanstilsynet har tidligere stilt spørsmål ved denne reduksjonen og bedt om at banken vurderer i hvilken grad reduksjonen i løpetidsparameteren reflekterer en reell reduksjon i løpetid og risiko. I valideringsrapporten for utfallsåret 2019 viste banken til en undersøkelse av lån med kort kontraktsfestet løpetid og betydelig innbetaling mot slutten av løpetiden ("ballonglån"), som viste at det ikke foreligger automatisk fornyelse av slike lån. I foreløpig rapport påpekte Finanstilsynet at en stor andel av lånene i undersøkelsen ble videreført, og at det ikke framgår av valideringsrapporten hva den reelle løpetiden på disse lånene var. Videre påpekte Finanstilsynet at lånene som ikke ble videreført i stor grad ble overført til eller refinansiert i en annen bank, og at slik refinansiering kan være vanskelig å gjennomføre i perioder med høy markedsuro. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport banken revurdere bruken av kontraktsmessig løpetid i tilfeller der finansieringsbehovet antas å strekke seg utover denne.

Banken framholder i sitt tilsvare at begrenset kontraktmessig løpetid gir banken mulighet til å redusere risiko og at valideringen viser "at opsjon til å ikke forlenge engasjementer anvendes av banken, og at en vesentlig andel av ballonglån til forfall medfører innfrielse". Banken skriver videre i sitt tilsvare at løpetiden vil bli adressert i relasjon til innføring av nye risikomodeller og forventer at denne vil øke noe som følge av mer detaljerte data om nedbetalingsplaner på enkeltengasjementer.

Finanstilsynet opprettholder sine vurderinger fra foreløpig rapport. Dersom kort kontraktmessig løpetid betraktes som en opsjon til å kreve innfrielse, bør banken ta hensyn til at den ikke alltid vil eller kan benytte denne opsjonen. Finanstilsynet anser at banken i henhold til Finanstilsynets rundskriv 3/2021, pkt 5.1, bør vurdere å sette løpetiden til maksimalperioden på fem år for lån med en betydelig betaling mot slutten av kontraktperioden. Dersom løpetidsparameteren som benyttes i risikovektberegningen ikke gjenspeiler den faktiske risikoen, skal denne risikoen vurderes i beregningen av kapitalbehov i pilar 2. Finanstilsynet vil følge opp utviklingen i løpetid i tilsynsvirksomheten, herunder i den tilsynsmessige vurderingen av risiko og kapitalbehov.

PD-modeller

Bankens PD-modell skal i henhold til kapitalkravsforordningens artikkel 180, kalibreres til et langsiktig gjennomsnitt for mislighold, som inneholder innslag av både økonomiske oppgangs- og nedgangstider. Bankens valideringsenhet og Finanstilsynet har tidligere kommentert bankens bruk av nominelle verdier, som ikke prisjusteres, i PD-modellene og påpekt at dette kan medføre nedadgående trend i PD-nivået. I endelig tilsynsrapport av 4. desember 2019, påpekte Finanstilsynet at banken kritisk bør vurdere endringer i estimert risiko i porteføljen, og etterstrebe stabile og langsiktige modeller som ikke krever hyppige rekalkibreringer. Finanstilsynet bemerket i foreløpig rapport at kalibreringsmodulen i det nye modellapparatet kalibrerer modeller automatisk til langsiktig nivå på månedsbasis, og stilte spørsmål ved hvordan hensynet til stabilitet og langsiktighet er ivaretatt i de underliggende modellene. Av bankens svar fremgår det at banken for å øke stabiliteten i modellestimatene, ikke benytter nominelle størrelser i de nye modellene. Bankens opplyser også at det i utvikling av nye modeller for PD legges opp skjønsmessig vurdering av tidspunkt for kalibrering. Finanstilsynet tar bankens svar til orientering.

Finanstilsynet påpekte i foreløpig rapport at valideringsresultatene viser avtakende rangeringsevne ved økende tidshorisont, og at marginen mellom rangeringsevnen og bankens akseptgrense er knapp ved både 0-24 og 12-24 måneders utfallsrom. Finanstilsynet stilte i den sammenheng spørsmål ved kortsiktighet i modellen. Bankens viser i sitt svar til at modellene er utviklet for å predikere mislighold innen 12 måneder, og at de må forventes å ha svakere rangering ut over 12 måneder. I modellutviklingen forsøker banken å ta hensyn til modellens egenskaper på lengre sikt. Bankens vil endre valideringsrutinen til at akseptansekravet gjelder for 0-12 måneder, men at også egenskaper på lengre horisont skal evalueres. Finanstilsynet presiserer at IRB-modellene skal reflektere den langsiktige risikoen ved engasjementene, og at bankens bør ha kriterier for å vurdere rangeringsevnen på lengre sikt enn 12 måneder.

Finanstilsynet påpekte i foreløpig rapport at valideringsresultatene viser at marginen mellom PD kalibrert til langsiktig nivå og observert mislighold er lav for de beste risikoklassene og reiste spørsmål om estimatene er tilstrekkelig konservative til å reflektere et langsiktig snitt med et representativt utvalg av dårlige år. Bankens påpeker i sitt svar at det er svært få mislighold i de beste risikoklassene. Bankens skriver videre at samlet margin bestemmes ved det fastsatte langsiktige snittet som modellen kalibreres til, og at det langsiktige snittet forventes å øke noe i den omsøkte PD-modellen. Finanstilsynet tar styrets svar til orientering og følger opp dette i forbindelse med bankens søknad om ny PD-modell for foretaksporteføljen.

Finanstilsynet påpekte i foreløpig rapport at ukalibrert PD (uten sikkerhetsmarginer) i enkelte perioder er betydelig lavere enn observert mislighold, og stilte spørsmål ved om ukalibrert PD er et forsvarlig utgangspunkt for kalibrering. Banken påpeker i sitt svar at PD uten sikkerhetsmargin kun benyttes til rangering, og at rangeringen vurderes som akseptabel. Finanstilsynet vil poengtere at sammenligning av ukalibrert PD med observert mislighold i valideringen, gir lite informasjon, dersom estimatet ikke anvendes til annet enn rangering. Finanstilsynet legger til grunn at banken kompenserer for underestimert av ukalibrert PD ved bruk av modellen som utgangspunkt for estimert mislighold i andre sammenhenger enn kapitalkravsregninger, for eksempel i beregning av forventet kredittap i henhold til regnskapsreglene.

LGD-modell

Bankens LGD-modell skal i henhold til kapitalkravsforordningens artikkel 181, kalibreres til et konservativt nivå som tilsvarer økonomisk nedgangstid. Finanstilsynet bemerket i foreløpig rapport at valideringsresultater viser knapp margin mellom estimert LGD og observert LGD i den beste risikoklassen. Finanstilsynet stilte i den sammenheng spørsmål om hvorvidt denne estimeringen er konservativ og reflekterer nedgangstider. Av bankens svar fremgår det at bedre rangeringsegenskaper i ny omsøkt LGD-modell vil gi jevnere margin over de ulike risikoklassene. Finanstilsynet tar styrets svar til orientering og følger opp dette i søknadsbehandlingen.

Finanstilsynet bemerket også at valideringsresultatene viser at gjennomsnittlig LGD i frisk portefølje er lavere enn observert LGD for enkelte perioder. Banken forklarer observasjonene med enkelte mislighold i en bransje som opplevde en svak konjunkturperiode i etterkant av Finanskrisen. Finanstilsynet poengterer at LGD modeller skal kalibreres til et nivå tilsvarende økonomisk nedgangstid. Tilstrekkelig konservativt nivå for LGD vurderes av Finanstilsynet i behandlingen av bankens søknad om ny LGD-modell for foretaksporteføljen.

Andre merknader

Ifølge bankens kvalitative valideringsrapport har Risk Management ved avdeling Risikomodeller og Analyse ansvar for bankens IRB-modeller. Videre fremgår det at modellansvaret innebærer å utvikle, drifte, vedlikeholde og validere modellene, samt være delaktig i implementering og anvendelse av predikerte verdier, og at det rulleres på oppgaver knyttet til validering og modellutvikling. Finanstilsynet ba i foreløpig rapport banken kommentere hvordan uavhengigheten mellom validering og modellutvikling sikres. Finanstilsynet noterer fra bankens svar at rulleringen av arbeidsoppgaver innrettes slik at de som eksempelvis har arbeidet med utvikling av PD-modeller, ikke skal validere denne type modeller.

Banken kategoriserer foretaksporteføljen etter bransjeområde. Finanstilsynet bemerket i foreløpig rapport at en stor del av porteføljen tilordnes bransjekategorien "annet". Finanstilsynet registrerer av bankens svar at det er gjennomført endringer på dette området som medfører lavere andel i porteføljekategorien "annet", og tiltak som sikrer at nye bransjer og næringer automatisk blir allokert til passende kategori.

For Finanstilsynet

Bjørn Andersen
seksjonssjef

Alfred Ødegaard
tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.